

A 150 éves Gyimesközéploki Római Katolikus templom

I. fejezet: Történelmi áttekintés

- az egyházközség megalakulása
- a templom építése
- a hívek száma különböző időszakokban

II. fejezet: A templom leírása

- belső, méretek, bővítések
- oltár, védőszent
- a mellékhajók oltárai
- harangok
- orgona

III. fejezet: A plébánia területén lévő templomok, kápolnák

IV. fejezet: A Gyimesközéploki Római Katolikus Egyházközség lelkipásztorai:

- plébános
- segédlelkészek
- a Gyimesközéplokról származó római katolikus lelkipásztorok

Kiadja a Gyimesközéploki Római Katolikus Egyházközség
2005. szeptember 25-én.

Készítették:

szöveg: Tankó Gyula tanár, Szilveszter Imre plébános

fényképek: Szilveszter Imre plébános

lektorálta: Tankó Erzsébet tanár

nyomdai előkészítés: Köte Csaba Miklós

A katolikus egyházközség megalakulása - templomépítés

A gyimesi csángók nagy része buzgó római katolikus. A völgy, amelyet vízválasztó hegyek elválasztanak a csíki és gyergyói településektől az 1700-as évektől lassan benépesedik. A telepések nagyrésze Csíkból, Gyergyóból és Háromszékről csángáltak Gyimesbe, de jöttek a szintén római katolikus moldvai csángók közül is a tömbmagyarság felé.

A Gyimesvölgye a csíki községek közbirtokosságainak a tulajdona volt, a telepések zselléreként dolgoztak, majd lassan megvásárolták a lokhelyeket, kaszálókat és később az erdőket is.

A völgyet az ezeréves határ választotta el Moldvától, ahová a Tatros (Tatáros) mellé 1626-ban Bethlen Gábor fejedelem egy vámházat és vám-

váracskát építtetett, amelynek a romjai a mai napig láthatóak a Gyimesbükk és Palánka határánál (Gyimesi szoros).

Orbán Balázs szerint "egy elszigetelt kis világ van itt, egy romlatlan és sok eredetiséggel bíró nép" (1867)

Magyar Zoltán mai folklorkutató a csángók mély vallásosságáról a következőket írja: "... egy dolog biztos: az igazi érték, a vallásosság mai napig mély, átfogó, amely az élet minden ritusának, mozzanatának, a munkanapoknak oly szerves része, amely a magyar nyelvterületek más részein már sehol."

Gyimes a magyarnyelvű vallásgyakorlás legkeletibb területe, bástyája. A vidék római katolikus hívei a gyulafehérvári püspökséghez tartoztak a kezdetektől napjainkig. Úgy gondoljuk, hogy éppen a vallásosságuk, a hagyománytiszteletük meghatározóan döntő volt abban, hogy ez a különböző tájakról idecsángált népesség 2-300 év alatt ennyire homogénizálódott, egységes vallással, szokásokkal rendelkező jellegzetes népcsoporttá formálódott.

1850-ben egy hivatalos összeírás szerint habár a betelepültek száma több mint 2536, még nem jöttek létre hivatalos falvak, községek. Így Felsőlok, Középlok, és Gyimesbükk még nem szerepelnek az összeírt felcsíki 21 község között.

De az egyház megelőzte korát és a csíksomlyói Ferences-rendi szerzetesek 1782-ben Gyimesen, a vámhivatal közelében római katolikus templomot alapítanak és visszamenőleg 1780-ig bevezetik a születéseket. Neve: Csíkygyimesi egyházközség.

Az első gyimesi templomot a magyar királyi kincstár építtette 1782-ben a határállomás katonái, vámtisztjei és más alkalmazottak számára. Ennek 1785-ben már állandó papja van.

1823-ban a Lok (Középlok+Felsőlok) és Bükk (Gyimesbükk) területéről 605 római katolikus volt bejegyezve, de ennél jóval több létezett, akik a Somlyói és más Csíki egyházmegyékben keresztelték gyermekeiket. A fenti templom volt a kontumáci templom.

1760 és 1800 között 39 gyimesloki házaspár nevét írták be a csíkszentmihályi, a rákosi és somlyói anyakönyvekbe (Szócs János).

A loki (Középlok, Felsőlok) csángók jól tudták azt, hogy a templom, az egyházközség kialakulása a falu vagy község formálódásának fontos ismérve. Éppen ezért már 1786-tól sürgetik a loki plébánia önállósítását. Már 1827-ben egy kápolna épült a mai templom helyén, ettől fogva a Tankók-pataka a Kápolna-pataka nevet vette fel.

1853-ban, 71 év után, Gyimeslok néven egy új egyházközség született, amely Gyimesközéplok és Gyimesfelsőlok római katolikus lakóit foglalta magába. Az első, igen tevékeny plébános Ollé Elek volt, aki 1853-tól 1884-ig vezette az egyházközséget. Levelezéséből, amely a Gyulafehérvári Püspökség irattárában található, kitűnik, milyen nagy szerepe volt az új

templom építésében Ollé plébánosnak, aki sok szeretettel beszél a hívek hozzájárulásairól. A templom 1855-ben épült fel Szepessy Ignác és Kovács Miklós püspökök segítségével a bűnbánó Mária Magdolna tiszteletére, aki a templom védőszentje, felszentelték.

A kápolnát nem bontották le, azt "magnagyították, új papi és kántori lakot építettek óriási áldozattal és iskolaházat" (Orbán Balázs).

A hívek száma 1882-ben 3134, 1913-ban 2741, mert közben, 1907-ben, Gyimesfelsőlokon önálló plébánia és egyházközség alakult, két ottani módos gazda oda is templomot épített.

1995-ben már 6005-re nőtt a hívek száma.

Az egyházközségnek katolikus iskolája is volt 1853-tól. Ezt 1928-ban hatóságilag bezárják. Később újra megnyitják, majd 1948-ban államosítják. 1927-ben két oldalhajóval bővítik a templomot, Bíró Sándor plébános idején. Napjainkban újrafedték, modernizálták, központi fűtéssel látták el Szilveszter Imre plébános idejében. Ugyanebben az időben újjáépítették a papi lakot. Az anyatemplomon kívül modernizálták a Hidegség völgyi fióktemplomokat, Bükkhavason pedig egy szép új templomot építettek 2000-ben.

II. Fejezethez:

A templom markáns falaival, valamint a félköríves ablakaival román stílusra enged következtetni. A mennyezetét valószínű akkor hozták lejjebb, amikor bővítették.

Gyimesfelsőlok leányegyházközség önálló lesz, Középlök tovább gyarapszik és szükségessé válik a templom bővítése.

1927-ben Bíró Sándor plébános vezetésével két oldalhajóval /toldással/ nagyobbították meg a templomot.

1988-ban új sekrestye épült.

1989-ben kapta a templom a mai belső formáját..

A főoltár Csikból származik. Hasonló stílusú oltár a Csiksomlyói kegytemplomban látható.

Az oltárkép a templom védőszentjét Mária Magdolnát ábrázolja, melynek szerzője ismeretlen. A kép 1783-ból való. A nagyon étrékes képet 1989-ben restaurálta Bíró Gábor székelyudvarhelyi festőművész és így került a lomtárból méltó helyére.

A szembemiséző oltár Tóth Gábor fafaragó művész alkotása.

Az oltár mellett a kereszt ismeretlen faragó munkája, de nagyon régi. Az alapzatát Tankó Bodor Attila faragta 1989-ben.

A toronyban három harang hívja az élőket, elsiratja a halottakat, szétoszlatja a felhőket.

A nagy harangot, amely 1250 kg súlyú, 1927-ben vásárolta

Gyimesközéplak 529 családja.

Felirat:”**Szent Mihály Főangyal vezess minket a végítélet után a boldog mennyországba**”

A középső harangot 2001-ben öntötték újra Marosvásárhelyen Mária Magdolna tiszteletére. Súlya 280 kg.

A kis harangot Segesváron öntötték.

A templom ékszere a hangszerek királynője az orgona.

Készítette **Takácsy Ignác orgonakészítő Marosvásárhelyen-1885-ik évben, 55-ik műve.**

2000-ben a jubileumi évben Jánó Anna Mária /Ausztráliából/, Gábos Zoltán segédlelkész, az Illyés Közalapítvány, valamint Szilveszter

Imre plébános anyagi hozzájárulásával Papp Zoltán orgonaéptő és László testvére megnagyobbította az orgonát. Két manuális és pedálos orgona a völgy legnagyobb orgonája lett.

Igy alkalmas bármilyen orgonamű előadására.

III. Fejezethez:

A plébánia területén több templom és kápolna is van:

Szent György kápolna 1996-97-ben épült a régi harangláb utódjaul.

-2-

Bándpataki templom 1927-ben épült, 2001-ben bővült, az új torony 2004-ben épült Sarlós Boldogaszony tiszteletére.

Harangláb 1935-ben Urunk szineváltozása tiszteletére épült.

Jávárdipataki kápolna 1926-ban épült, Páduai Szent Antal tiszteletére.

Jávárdihegyén a kápolnát 1969- ben építették Szent Péter és Pál apostolok tiszteletére.

Bükkhavason az új templom 1999-2000-ben épült Szent István király tiszteletére.

A Farkaspalló-i kápolnát 1974-ben idősebb Jakab apostol tiszteletére építették.

Az egyházközségben lelkipásztori szolgálatot teljesítettek:

PLÉBÁNOSOK.

1. OLLÉ ELEK

1853- 1884-ig.

Szül. 1822 aug. 24 Marosvásárhelyen

2. BÁLINT LAJOS

1884-1888-ig

Szül. 1857 jan. 13 Székleykereszturon

Felsz. 1880 jul.15.

1917: Csiksomlyón főesperes plébános

Meghalt 1938 márc. 10.

- 3. BENKE JÁNOS** 1888-1925-ig
Szül. 1857 ápr.27. Székelydobón
Felsz. 1883 júl- 16
Megh. 1925 márc. 3.
- 4. BIRÓ SÁNDOR** 1925-1931-ig
Szül. 1877 okt. 25 Zalánpatakon
Felsz. 1914 jún. 27.
Megh.1940 febr. 19-én Sepsikőröspatakon
- 5. FAZAKAS ISTVÁN** 1931- 1956-ig
Szül. 1891 okt.5. Lövétén
Felsz. 1915 május 29.
Megh. 1963 ápr.26. Lövétén temették el.
- 6. SZABÓ BÁLINT** 1956-1958-ig
Szül. 1912 aug.5. Székelyhódoson
Felsz. 1934 jún.29. Börtönben is volt.
Megh. 1986 aug.28.
Székelyhódoson temették el.
- 7. RÁCZ VINCE** 1958-1961-ig
Szül. 1896 nov. 1. Ozsdolán
Felsz. 1924 júl.6.
Gyregyóújfaluban volt plébános, majd 1951-ben Székre
számüzte az állami hatóság.
Megh. 1966 dec. 6
- 8. P. TÓTH ANDRÁS O.M.C.** 1961-1969-ig
1969-1976-ig Csiksomlyón
- 9. KISS ANDRÁS** 1969-1986- ig
Szül. 1938 jún. 13. Gelencén
Felsz. 1963 ápr. 21.
Megh. 1995 jún 2. Csikszentgyörgyön
- 10. SZILVESZTER IMRE GÁBOR**
Szül. 1948 febr. 29. Gyregyóalfalu

Felsz. 1972 ápr. 9.
Segédlelkész Medgyesen 1972-1973-ig
Plébános Szent Ágotán 1973-1976-ig
Sinfalván 1976-1986-ig
Gyimesközéplokon 1986-

**Ft. Zsók Ferenc nyugdíjas plébános itt tartózkodott 1993-1996-ig.
Innen a gyergyószentmiklósi Árpádházi Szent Erzsébet otthonba
költözött és ott halt meg 2004 március 27-én.**

**Tankó Gyula tanár
Szilveszter Imre plébános**

Gyimesközéplok, 2005.

SEGÉDLELKÉSZEK / KÁPLÁNOK/

1. BALÁZS HEGEDÜS JÓZSEF	1974 – 1975
2. OLÁH JÓZSEF	1975- 1976
3. ANDORKÓ SÁNDOR	1976 –1979
4. BAKÓ ANTAL	1979 – 1981
5. HEGEDÜS JÁNOS	1981 – 1982
6. PÁL ANTAL	1982 – 1983
7. ILYÉS IMRE	1983 – 1985
8. JAKAB LAJOS	1985- -1986
9. ZĂROIU CRISTEA IULIU	1986 - 1988
10. BARÓTI LÁSZLÓ	1989 –1990
11. BALÁZS FERENC	1990-1992
12. SZAKÁCS ENDRE	1992-1993

13. DÁVID GYÖRGY	1993-1994
14. AMBRUS ALBERT	1994 két hónap
15. SIMÓ FERENC	1994-1995
16. RÓZSA GÁSPÁR	1995-1996
17. LUKÁCS RÓBERT IMRE	1996-1997
18. ANGI TIBOR	1997-1998
19. GÁBOS ZOLTÁN	1998-2004
20. KARÁCSON TIBOR	2004-2005
21. BAKÓ CSONGOR ISTVÁN	2005-